

GLOBALNI I REGIONALNI POREDAK

NOVA DINAMIKA EVROPE

Čemu se BiH može nadati?

Mr. sci. Davor Vuletić
Oktobar 2019

Bosna i Hercegovina treba unaprijediti svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi osigurala ispunjavanje 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Komisije. To bi u sljedećoj dekadi trebalo da bude jedina politička agenda svih političkih stranaka u BiH.

Zapadni Balkan je i dalje strateški interes Evropske unije ali nije prioritet. Prioritet Evropske unije je raditi na vlastitoj sposobnosti a dati vremena Zapadnom Balkanu da uradi domaću zadaću.

Nova dinamika odvijati će se samo unutar EU. Bosna i Hercegovina se samo može nadati da će njene političke elite konačno krenuti naprijed.

Sadržaj

	KONTEKST I CILJ ANALIZE	2
1	UVOD	3
2	MOGU LI REZULTATI EVROPSKIH IZBORA DONIJETI NOVU DINAMIKU?	5
3	IMA LI NADE ZA PANDORU? – NEMOJ UBITI GLASNIKA	7
	Bosna i Hercegovina	7
	Crna Gora	10
	Sjeverna Makedonija	10
	Albanija	11
	Srbija	11
	Kosovo	12
4	VELIKA OČEKIVANJA U ODNOSU NA VELIKE NADE	14
	Demokratija / Funkcionisanje	14
	Vladavina prava	15
	Osnovna prava	15
	Reforma javne uprave	15
5	ZAVRŠNE PREPORUKE	17

KONTEKST I CILJ ANALIZE

Nakon izbora za Evropski parlament 2019. godine, vladalo je uvjerenje da bi novo političko okruženje moglo donijeti novu dinamiku u Evropi. Još uvijek se može očekivati da će prioritetne evropske vrijednosti, buduće politike djelovanja kao i očekivanja biti određeni raspodjelom mjesta između glavnih političkih grupa (Napredni savez socijalista i demokrata - S&D, Evropska pučka stranka – EPP, Obnovimo Evropu (Renew Europe) – Liberali) ali i snagom rastućih desničarskih populista u Evropskom parlamentu. Izbor novog Predsjednika, Evropske komisije i Visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (HRFSP) mogao bi biti znak (ili rano upozorenje) u kom pravcu će ići EU politika djelovanja po pitanju proširenja.

Cilj ove analize jeste dati pregled mogućih promjena u unutrašnjoj i vanjskoj dinamici EU politike, kao i njene politike djelovanja prema proširenju u odnosu na Zapadni Balkan, a naročito na Bosnu i Hercegovinu. Ona će istražiti poruke koje je u tom kontekstu EU poslala prije i nakon što su formirane nove EU institucije. Obzirom da su evropske integracije dvosmjernan proces, analiza će također pokušati predstaviti trenutno stanje u Bosni i Hercegovini u pogledu zahtjeva i očekivanja Evropske unije u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja.

Analiza nastoji upoznati stručnjake za politike djelovanja koji dolaze iz različitih institucija, organizacije civilnog društva, diplomate, međunarodnu razvojnu zajednicu, medije, dužnosnike političkih stranaka i mlade političke vođe sa mogućim dešavanjima u formuliranju politike djelovanja u EU nakon evropskih izbora i formiranja EU institucija tokom narednih pet godina. Ona će im također skrenuti pažnju na učinke takvih dešavanja na evropske aspiracije Bosne i Hercegovine.

Vodeća pitanja su ograničena zbog kratkog vremenskog perioda između evropskih izbora i formiranja Komisije kao i izbora Predsjednika Evropskog Vijeća i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (HRFSP). Ta vodeća pitanja ovise o političkim dešavanjima u pogledu unutarnjih EU pitanja koja bi mogla odrediti konačni sadržaj. Prije svega teško je analizirati čemu se BiH može nadati od nove dinamike Evrope kad se zapravo radi o tome šta se može očekivati prvo od BiH da ostvari kako bi bila ozbiljno prepoznata kao kandidat za članstvo u EU. Stoga su vodeća pitanja ograničena na sljedeće:

Na početku će biti data kratka analiza rezultata izbora za Evropski parlament, formiranja nove Komisije, izbora Predsjednika Evropskog vijeća, Predsjednika EK i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Nakon toga će uslijediti analiza potencijalnog značaja izbora na proširenje. Koje su političke grupe pobijedile, ko čini većinu, i kakva je politička pozadina novog vođstva Evropske unije? Ova dio analize će biti obrađen u podnaslovu: „Mogu li rezultati evropskih izbora donijeti novu dinamiku?“

Podnaslovom „Ima li nade za Pandoru? – nemoj ubiti glasnika“ se pokušava utvrditi koje su to glavne poruke regionu i Bosni i Hercegovini nakon evropskih izbora? Analiza poruka koje su odlazeći i novoizabrani dužnosnici EU poslali javnosti u pogledu procesa stabilizacije i pridruživanja na Zapadnom Balkanu, a koje se koriste kao znak buduće politike prema BiH i regionu. To uključuje pitanja kao što su pregovori između Srbije i Kosova, politička stabilizacija u Albaniji, napredovanje Crne Gore i potrebna podrška Sjevernoj Makedoniji. Bit će razmotrene i reakcije sa Zapadnog Balkana na ove poruke.

Kakvo je stanje u Bosni i Hercegovini kad je riječ o procesu evropskih integracija? Da li su na različitim nivoima formirane vlade posvećene vođenju ovog procesa te spremne uložiti energiju i političku sposobnost u ovaj proces ili ne? Šta se od njih očekuje u Briselu? Kako one vide zahtjeve Brisela i da li postoji volja da se politički narativ promijeni više prema pragmatičnim pitanjima? Ova pitanja će biti obrađena podnaslovom: „Velika očekivanja naspram velikih nada“.

Najzad, bit će date i završne preporuke o tome kako nastaviti, zadržati pažnju EU i raditi na kandidatskom statusu.

1

UVOD

Strateška institucionalna dinamika Evrope bila je jasna već početkom 2018. kada je predstavljen dokument pod naslovom *Kredibilna perspektiva proširenja za Zapadni Balkan i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu*.¹ Dokument počinje govorom predsjednika Evropske komisije Jean-Claude Junckera o stanju Unije iz 2017. godine u kojem ponovno potvrđuje evropsku budućnost zemalja Zapadnog Balkana:

“Ako želimo veću stabilnost u našem susjedstvu, onda moramo održati vjerodostojnu perspektivu proširenja za Zapadni Balkan. Jasno je da tokom mandata ove Komisije i ovog Parlamenta neće biti daljnjeg proširenja. Nijedna zemlja kandidatkinja nije spremna. Ali nakon toga, Evropska unija će imati više od 27 članica. Zemlje kandidatkinje moraju u pregovorima dati najveći prioritet vladavini prava, pravosuđu i osnovnim pravima.”²

Nakon toga, u dokumentu slijedi izjava šefova država i vlada EU koja je data u zaključcima predsjednika Evropskog Vijeća u martu 2017:

“Evropsko Vijeće [...] je potvrdilo svoju nedvosmisleni podršku evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana. Pozdravljajući napredak koji su postigle zemlje u regionu, Evropsko Vijeće naglašava da EU ostaje posvećena i angažovana na svim nivoima kako bi pružila podršku u provođenju reformi i projekata usmjerenih ka EU.”³

Već na drugoj strani dokumenta uslijedio je „hladan tuš za nade Zapadnog Balkana u članstvo u EU“⁴:

“Međutim, naša Unija mora biti jača i čvršća, prije nego postane veća.⁵ ... u skladu sa Mapom puta za ujedinjeniju, snažniju i demokratsniju Uniju.”⁶

Moglo bi se reći da je taj „hladan tuš“ za političke elite Zapadnog Balkana bio upravo ta direktna (ili čak iskrena – neskrivena) politička izjava Evropskog Vijeća ili ponovno potvrđivanje ključnih zahtjeva (napisano podebljanim slovima u originalnom dokumentu) koje su mnogi među balkanskim političkim elitama zaboravili:

“Zemlje Zapadnog Balkana **će moći da se pridruže Evropskoj uniji** kada se ispune kriteriji iz člana 49. Ugovora o Evropskoj uniji, uključujući i kriterije iz Kopenhagena. Iako, **nijedna zemlja danas ne ispunjava ove kriterije**, region je od kraja devedesetih znatno napredovao. Sve u svemu, ostvaren je značajan napredak kako u reformama tako i u prevazilaženju razarajućeg nasljeđa rata i sukoba. Ali, da bi zemlje **ispunile sve uslove za članstvo i ojačale svoje demokratije, neophodne su sveobuhvatne i uvjerljive reforme u ključnim oblastima**, a naročito u oblasti vladavine prava, konkurentnosti, regionalne saradnje i pomirenja.”⁷

Optimisti među političarima i analitičari u regionu računaju na drugačiju dinamiku Evrope koja bi mogla donijeti kratak, brz i bezbolan put ka EU članstvu zbog geopolitičkih napetosti i historijske „potrebe“ Evropske unije da primi Balkan u svoje okrilje. Potpuno suprotno tome, pesimisti posmatraju turbulencije u Uniji, njenu potrebu da ponovo stekne unutarnju snagu i red dok promovira svoje vrijednosti gdje će Zapadni Balkan biti kolateralna šteta u spašavanju EU od političkog sloma. I jedni i drugi zaboravljaju da pročitaju podebljan tekst gornjeg navoda:

nijedna zemlja danas ne ispunjava ove kriterije ... moći će se pridružiti Evropskoj uniji, ali ako **ispune sve uslove za članstvo i ojačaju svoje demokracije**,

1 SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EVROPSKOM EKONOMSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA – Kredibilna perspektiva proširenja za Zapadni Balkan i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu COM(2018) 65 finalna verzija, Strasbourg, 6.2.2018. dostupno na <https://info.europa.ba/assets/upload/StrategijaZapadniBalkanBCS.pdf>

2 Ibid. str. 1

3 Ibid. str. 1

4 Još podrobnije razradio Adnan Čerimagić. *EU i Zapadni Balkan: Erozijska povjerenja i put naprijed*, Politički trendovi i dinamika – Evropski projekat na Zapadnom Balkanu: Kriza i tranzicija. Tom 2/2019. Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo 2019.

5 Komisija. *Kredibilna perspektiva proširenja*. str. 2.

6 Dostupno na https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

7 Komisija. *Kredibilna perspektiva proširenja*. str. 3.

sveobuhvatne i uvjerljive reforme su još uvijek potrebne u ključnim oblastima.

Potrebno je naglasiti i skoro zaboravljene fraze u regionu: kriteriji iz Kopenhagena, vladavina prava, konkurentnost, regionalna saradnja i pomirenje.

Onog dana kada se Bosna i Hercegovina i ostatak Zapadnog Balkana budu ispunili ove zahtjeve, bit će kao da su već u EU. Zapadni Balkan je i dalje strateški interes Evropske unije ali nije njen prioritet. Prioritet EU je raditi na vlastitim kapacitetima i dati vremena Zapadnom Balkanu da uradi domaću zadaću. Kako politika evropskih integracija ostaje nepromijenjena, Bosna i Hercegovina se samo može nadati da će njene političke elite shvatiti da konačno treba da krenu naprijed – samo ako to uopće istinski žele.

2

MOGU LI REZULTATI EVROPSKIH IZBORA DONIJETI NOVU DINAMIKU?

Iako je evropska perspektiva Zapadnog Balkana jasno izrečena, a i precizno uslovljena, postojao je prtajeni strah da će populističke desničarske stranke, koje su osvojile dovoljno mjesta, zaustaviti dalje proširenje. Stoga su očekivanja regiona bila određena projekcijama budućeg mogućeg sastava Evropskog parlamenta, iako su i neke političke ličnosti u EU koje pripadaju standardnom evropskom centru, kao što je Macron, proširenje također dovodile pod znak pitanja dok Evropa ne stekne ravnotežu nakon Brexita.

Rezultati⁸ evropskih izbora pokazuju da su građani, uz izlaznost od preko 50%⁹, odabrali da nastave s evropskim projektom. Socijalisti i demokrati, kao i Evropska pučka stranka, ostali su najjači politički blokovi u EU. Međutim, to nikom od njih nije bilo dovoljno da samostalno povedu proces uspostave novog sastava evropskih institucija. Desničarski populist (Identitet i demokratija) bili su glasnjiji nego što je njihova stvarna politička težina, mada ne treba zanemariti činjenicu da je jedan dio njihovog biračkog tijela ostao kod kuće zbog antievropskih osjećanja koja se nisu pretočila u glasove. Stvarno iznenađenje je bio porast podrške liberalima i Zelenim. Vjerovatno je upravo tu stvarni evropski odgovor na ksenofobičnu Evropu bio pretočen u veću izlaznost i glasove za Evropsku uniju na osnovu vrijednosti utvrđenih u Ugovorima i Povelji o ljudskim pravima EU. Takva raspodjela vlasti u novoizabranom Evropskom parlamentu izazvala je značajnu političku raspravu između evropskih lidera u Evropskom Vijeću. Rezultat je bio to da je Evropsko Vijeće odustalo od koncepta „spitzenkandidata“, odnosno vodećeg kandidata stranačkih blokova, i otvorilo pregovore za pronalaženje novog kandidata prihvatljivog za sve, umjesto Fransa Timmermansa (S&D) i Manfreda Webera (EPP). Ova odluka je nužno dovela do nezadovoljstva kod jednog broja političkih stranaka i zastupnika u Evropskom parlamentu (MEP) širom pobjedničkog bloka zbog nedostatka transparentnosti i propalog pokušaja da

se unaprijedi demokratski kapacitet evropskih izbora. Dok se lavina sve više kotrljala, kao ozbiljan kandidat pojavila se Ursula Von der Leyen, jedna od najnepopularnijih ministrica u Njemačkoj. Njen glasački potencijal među EPP, S&D i liberalnim MEP-ovima iznosio je 444 glasa. Nesigurna u svoj uspjeh započela je pregovore sa Zelenim (74 glasa) ali je to propalo pošto su oni odlučili da glasaju protiv jer nije bila uvjerljiva u svojoj podršci politici *Zelene Evrope* i borbi protiv klimatskih promjena. Na kraju je gđa. Von der Leyen izabrana za predsjednicu Evropske komisije sa 383 glasa što je samo devet glasova više od potrebnih minimum 374 glasa.¹⁰ Kao poređenje, Jean-Claude Juncker je prije pet godina izabran sa 422 glasa. Ovo predstavlja rano upozorenje da će biti teško čak i održati postojeću evropsku dinamiku. Drugi dio dogovora koji je postignut u Evropskom Vijeću ticao se ostalih ključnih pozicija¹¹. Evropsko Vijeće izabralo je Charlesa Michela (liberal), belgijskog premijera da, na mjestu predsjednika Evropskog Vijeća, zamijeni Donalada Tuska. Vijeće je također predložilo Josepa Borrela Fontellesa (SD), španskog ministra vanjskih poslova za poziciju Visokog predstavnika za vanjsku i sigurnosnu politiku. Talijan, David Sassoli, (S&D) izabran je za predsjednika Evropskog parlamenta ali će podijeliti svoj mandat sa Manfredom Weberom (EPP). Francuska direktorica MMF-a, Christine Lagarde izabrana je za predsjednicu Evropske centralne banke. Njih neki analitičari vide kao „tim ubijedenih Evropljana“¹² a što njihove biografije i politička pozadina zaista i dokazuju.

Međutim, neke analize pokazuju da su EPP, S&D i RE – Liberali uglavnom glasali u korist kandidata kojeg su predložili EU šefovi država i vlada. Zeleni, proevropska grupa također, glasali su protiv ali pojedinačni zastupnici EP mogli su glasati i za neke od predloženih solucija. Ono što je naročito interesantno jeste da je Ursula von der Leyen

8 Konačni rezultati EU izbora, od 751 mjesta: EPP – 182, S&D – 154, Obnovimo Evropu (liberali) – 108, Zeleni (G/EFA) – 74, Desničarski nacionalisti (Identitet i demokratija) – 73, Konzervativci (ECR) – 62, nepridruženi zastupnici – 57, Ljevica (GUE/NGL) – 41; Dostupno na <https://www.bbc.com/news/world-europe-49010801>

9 U 2019, izlaznost je bila 50,6% što je značajan porast u poređenju sa prethodna tri izborna procesa (2004. – 45,47%; 2009. – 42,97%; 2014. – 42,61%). Najveća izlaznost bila je u Belgiji - 88, 47% a najniža u Slovačkoj - 22,74% prema izvorima Evropskog parlamenta; dostupno na <https://election-results.eu/turnout/>, pristupljeno 19. jula 2019.

10 *Von der Leyen tijesnom većinom potvrđena kao nova predsjednica Komisije*; dostupno na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/breaking-von-der-leyen-confirmed-as-new-commission-president-by-paper-thin-majority/>, pristupljeno 19. jula 2019.

11 *Evropsko Vijeće imenovalo nove EU lidere*. 2.7.2019. Dostupno na <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/07/02/european-council-appoints-new-eu-leaders/>, pristupljeno 2.7.2019.

12 *Novo evropsko vodstvo*. Jean De Ruyt, Sebastian Vos i Atli Stannard, 17. juli 2019. Dostupno na <https://www.globalpolicywatch.com/2019/07/the-new-european-leadership/>, pristupljeno 18.7.2019.

dobila podršku i iz djela suprotnog tabora – euroskeptične vladajuće stranke u Poljskoj.¹³

Evropski temeljni (*mainstream*) blok (S&D, EPP, Liberali) uz Zelene imaju solidnu većinu za nastavak učvršćivanja Evropske unije i provedbu njenih ključnih politika. U tom kontekstu, politika proširenja će i dalje biti dominantna stavka na vanskopolitičkoj agendi EU. Za to postoji nekoliko razloga.

Prvo, tokom proteklih pet godina evropska politika susjedstva je skoro doživjela krah kad je riječ o odnosima sa Rusijom, ratom i turbulencijama u Ukrajini, Gruziji koja je prepuštena sama sebi, i Turskoj koja više nema tako izražen interes za integraciju u EU. Drugo, Brexit, koji bi se konačno trebao (ili ne) desiti u oktobru 2019. Iako jedna od najvažnijih država članica izlazi iz EU, u praksi se ništa strašno neće desiti sa Evropskom unijom. Ipak, to nije pozitivan proces jer predstavlja napad na paradigmu integralističke, evropske, liberalne demokratije kao vodećeg koncepta koji ujedinjuje Evropu na zajedničkim vrijednostima. Međutim, razlike među državama članicama u pogledu „zajedničkih vrijednosti“ pojavile su se tokom posljednjih par godina kao naznaka većih problema. Stoga su Evropi potrebne nove pristalice ove paradigme. Treće, EU treba da nastavi sa procesom pacifikacije Zapadnog Balkana kako bi on postao „više Zapadni“ nego „Balkan“ te time u budućnosti i prihvatljiviji za biračko tijelo u EU. Evropska unija ima velika očekivanja od lidera Zapadnog Balkana da konačno krenu ka rješavanju sporova i neophodnim reformama, što bi u evropskim glavnim gradovima i Briselu moglo biti prodato kao priča o uspjehu Zapadnog Balkana i evropskih vrijednosti, evropske historije i evropske budućnosti. Da bi se to dogodilo, neophodna je stabilizacija političke situacije. Dobar i hrabar primjer je Prespanski sporazum između Grčke i današnje Sjeverne Makedonije. Slična stabilizacija desila se i u Crnoj Gori. Ista vrsta stabilizacije očekuje se od Albanije, Srbije u njenom dijalogu sa Kosovom, i konačno od Bosne i Hercegovine. Tek kad se to ostvari može početi najveći posao opisan u *Kredibilnoj perspektivi proširenja* iz 2018. godine i *Paketu proširenja* iz 2019. Evropska unija će nastaviti Proces stabilizacije i pridruživanja ako želi imati bilo kakav geopolitički uspjeh u održanju ideje ujedinjene Evrope. Dovođenje Zapadnog Balkana u EU će i dalje biti strateški interes EU ali ne trebamo se zavaravati da će to biti prioritet EU, ili da će region dobiti popust kad je riječ o provedbi EU *acquis*-a i dijeljenju evropskih vrijednosti. Od Zapadnog Balkana se očekuje nova dinamika u pozitivnom smjeru.

¹³ Von der Leyen tijesnom većinom potvrđena kao nova predsjednica Komisije. <https://www.euractiv.com/>

3

IMA LI NADE ZA PANDORU? – NEMOJ UBITI GLASNIKA

Kada je lijepa Pandora otvorila svoj poklon strašna zla su izletjela iz nje i raširila se po ovom svijetu, kaže nam grčka mitologija. Zadnje što je izašlo iz kutije bila je „nada“. Od tada se ljudi širom svijeta nadaju u bolju budućnost i manje zla oko njih. Od tih davnih vremena nije jasno da li je ta „nada“ bila jedno od zala koje je samo zavaravalo ljude i navodilo da ne budu racionalni ili je to bila potrebna ravnoteža koja daje smisao životu i snagu za borbu protiv zla. Nakon ovog kratkog uvoda u grčku mitologiju, koja je tako duboko ukorijenjena u evropski identitet, potrebno je da se vratimo na trenutno značenje „nade“ u kontekstu ove analize. U tu svrhu bit će primijenjen dvostruki pristup. Jedna strana medalje je – kakve poruke su poslale Zapadnom Balkanu uoči i nakon evropskih izbora? A druga je – kako Zapadni Balkan tumači te poruke i kakav je njegov odgovor? Iako je obrazac sličan, analizirat će se država po država. U tu svrhu analizirane su izjave iz medija koji su redovno izvještavali o ovim pitanjima i koji su dostupni široj javnosti u Bosni i Hercegovini.

BOSNA I HERCEGOVINA

EU ima velika očekivanja od lidera u regionu¹⁴ – bio je jedan od prvih naslova pod kojim se analizirao mogući učinak ishoda evropskih izbora na region i najavljeno Mišljenje¹⁵ o Bosni i Hercegovini. U slučaju evropskih integracija, mediji u Bosni i Hercegovini su, tokom 2018. i početkom 2019. godine, uglavnom bili fokusirani na probijanje rokova za dostavljanje odgovora na upitnik Evropske komisije, funkcioniranje mehanizma koordinacije u tom procesu i određena politička pitanja postavljena tokom njega. Rok BiH za slanje dodatnih odgovora Komisiji bio je 20. septembar 2018.¹⁶ Međutim, krajem februara 2019., Vijeće

ministara BiH usvojilo je odgovore na službenim jezicima, koji su kasnije prevedeni i poslani Komisiji.¹⁷

Dok se čekalo na Mišljenje Komisije, Direkcija za evropske integracije BiH naručila je u aprilu istraživanje javnog mnijenja koje bi pokazalo nivo podrške građana BiH procesu evropskih integracija. Vijeće ministara BiH usvojilo je 2. jula *Informaciju o rezultatima istraživanja javnog mnijenja „Stavovi građana BiH o članstvu u EU i procesu evropskih integracija“*. Rezultati su pokazali porast podrške građana prijemu države u EU od 20% u odnosu na prethodnu godinu.¹⁸ U slučaju referenduma o članstvu u EU, 76,6% bi glasalo za (u FBiH 86,5%, u RS 58,9% i u BD BiH 69%). Kao razloge ovakvog glasanja građani navode garanciju mira i stabilnosti (32,6%), slobodu kretanja (28,3%) i vladavinu prava (18,8%). Na pitanje o prioritetnim reformama koje treba provesti s ciljem poboljšanja svakodnevnog života, građani navode borbu protiv korupcije - 46%, reformu pravosuđa - 20,2%, i reformu sistema socijalne zaštite - 11,9%.

Ono što je uslijedilo (ne nužno zbog kasnog odgovora BiH) bio je nedostatak spremnosti određenih država članica da raspravljaju o Mišljenju Komisije o proširenju na Zapadni Balkan, uključujući kandidatski status za BiH i odluku da se otvore pregovori o pristupanju sa Albanijom i Sjevernom Makedonijom. Razlog tome su vjerovatno bili izbori za Evropski parlament kao i strah od posljedica koje bi takve odluke mogle imati na biračko tijelo. Takva situacija je skoro izazvala odlaganje Komisijnog Paketa o proširenju.¹⁹ Ipak, Paket je predstavljen 29. maja, uključujući Mišljenje o

¹⁴ *EU ima velika očekivanja od lidera regiona*. Oslobođenje, 28.5.2019. str. 2 – 3

¹⁵ SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU. Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, 29.5.2019. COM(2019) 261 finalna verzija. Dostupno na <http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/06/Misljenje-Komisije-o-zahrtjevu-Bosne-i-Hercegovina-za-%C4%8Dlanstvo-u-Evropskoj-uniji.pdf>

¹⁶ Intervju sa Edinom Dilberovićem, direktorom DEI-a BiH, 26.9.2018. Dostupno na <https://www.klix.ba/vijesti/eu-integracije/dilberovic-ocekali-smo-da-politicka-zrelost-prati-pripremu-odgovora-na-dodatna-pitanja/180925047>

¹⁷ Vijeće ministara BiH usvojilo odgovore na dodatna pitanja Evropske komisije. On 24.2.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/eu-integracije/vijece-ministara-bih-usvojilo-odgovore-na-dodatna-pitanja-evropske-komisije/190224091>

¹⁸ Podrška građana BiH ulasku u Evropsku uniju porasla za 20 posto. On 4.7.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/podrska-gradjana-bih-ulasku-u-evropsku-uniju-porasla-za-20-posto/190704099>

¹⁹ BiH i region na čekanju: Brisel razmišlja da odloži objavljivanje paketa o proširenju EU. On 24.5.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/eu-integracije/bih-i-region-na-cekaju-brisel-razmislja-da-odlozi-objavljivanje-paketa-o-prosirenju-eu/190524093>

Bosni i Hercegovini²⁰ i Analitički izvještaj.²¹ U svom kratkom predstavljanju Hahn²² je naveo da se nestabilnost ne može uvesti u EU i da region mora raditi na regionalnoj saradnji i pomirenju unapređujući tako životni standard na Zapadnom Balkanu. Dao je jasne preporuke za otvaranje pregovora sa Albanijom i Sjevernom Makedonijom. Kad je riječ o dijalogu Beograda i Prištine preporučuje se izbjegavanje provokacija, uključujući i ukidanje tarifa za BiH i Srbiju. Što se tiče Bosne i Hercegovine, Hahn je rekao da „Mišljenje pokazuje da je EU posvećena svom planu podrške, ali BiH mora poduzeti dalje korake. Što znači da reforme moraju biti provedene na svim nivoima i bez bilo kakvog odlaganja“. Izvjestilac Evropskog parlamenta za BiH, Cristian Dan Preda, dodao je da je sada „lopta kod predstavnika bh. vlasti“. Međutim, napravio je zabunu rekavši i da je BiH dobila pozitivno mišljenje po pitanju kandidatskog statusa što je u medijima u BiH protumačeno kao konačna odluka i iskorišteno kao spin od strane vodećih političkih elita. Poziv na buđenje uslijedio je odmah nakon što je Mišljenje pročitano u BiH, a lokalnim političkim vođama skrenuta pažnja na 14 prioriteta. Još veći šok za vlasti predstavljali su precizni i detaljni nalazi iz Analitičkog izvještaja.

Mjesec dana nakon predstavljanja Izvještaja, Delegacija EU održala je razgovore s predstavnicima civilnog društva, akademske i stručne zajednice tokom kojih su razmatrani nalazi iz Analitičkog izvještaja i 14 prioriteta iz Mišljenja. Zaključak²³ je bio da Bosna i Hercegovina još uvijek nije spremna za članstvo u EU, dok još predstoji znatan broj reformi u skoro svim oblastima koje pokriva proces pristupanja. U Mišljenju se jasno navodi da, u skoro svim oblastima EU *acquis-a*, BiH nije dostigla nivo spremnosti koji bi se mogao smatrati dobrim ili visokim. Nadalje, naglašeno je da je ovo prvi takav sveobuhvatni Izvještaj o BiH koji je Komisija uradila ali da on samo navodi činjenice koje su već duže vrijeme poznate, kao i gdje treba uraditi usklađivanje sa pravnom stečevinom EU. Ukratko, ponovo su utvrđeni isti problemi, koji su godinama već poznati i, nažalost, nakon 19 godina pregovora sa EU to usklađivanje je još u ranoj fazi.

Edin Dilberović, direktor DEI-a rekao je da „određeni prioriteta iz Analitičkog izvještaja pokazuju da je proces evropskih integracija ‘pokretna meta’.“²⁴ Naveo je i da bi

Mišljenje i Analitički izvještaj trebali biti smjernice ili mapa puta za bh. politiku i institucije jer će se Komisija u svojoj procjeni napretka, i Vijeće u svojoj odluci, fokusirati na prioritete navedene u Mišljenju. Stoga će DEI inicirati izradu Akcionog plana koji će definirati mjere za rješavanje 115 zahtjeva iz Analitičkog izvještaja.

Neočekivan razvoj događaja predstavljala je inicijativa Poljske o neslužbenom ponovnom potvrđivanju proširenja EU na Zapadni Balkan, kao kredibilne opcije, a koju su podržale 13 država članica iz centralne i istočne Evrope, s ciljem da bude usvojena na ministarskom sastanku kao Zajednička deklaracija ministara vanjskih poslova Evropske unije 18. juna 2019.²⁵ Ipak, Vijeće za opće poslove EU raspravljalo je o Paketu proširenja i izdalo saopćenje za medije u kojem se kaže:

“Vijeće će nastaviti razmatrati Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu BiH i vratit će mu se kasnije tokom ove godine. Vijeće podstiče BiH da bez daljeg odlaganja nastavi s formiranjem vlasti u svrhu nastavka neophodnih reformi. Stranačke politike i nedostatak volje za kompromisom ne bi trebalo da blokiraju legitimne težnje bh. građana prema EU”.²⁶

Tokom svoje posjete Sarajevu, Miroslav Lajčak, ministar vanjskih i evropskih poslova Slovačke i predsjedavajući OSCE-a istaknuo je da „Bosna i Hercegovina mora da uradi svoj posao. Niko neće uraditi vaš posao umjesto vas. Međunarodna zajednica nije danas ovdje da bi vas natjerala na nešto što bi vaši izabrani zastupnici i ministri trebalo da urade ali je snažno prisutna ovdje kako bi pomogla.“ Dodao je i da:

“Bosna i Hercegovina nije bila značajno prisutna u razgovorima tokom nedavnog sastanka Evropskog Vijeća u Luksemburgu jer je pažnja bila fokusirana na Sjevernu Makedoniju i Albaniju... to zasigurno nije dobro jer to znači da nema napretka i da EU čeka da BiH uradi svoj dio. U Mišljenju Komisije ima 14 preciznih tačaka i bilo bi veoma dobro da se krene s provedbom tih zahtjeva.”²⁷

Među domaćim profesionalnim komentatorima prevladavali su pesimizam i skepticizam. Odmah nakon evropskih izbora iskusni bivši diplomata Hajrudin Somun napisao je da je prerano da se slavi u Evropi.²⁸ Profesor Slavo Kukić vjeruje da bh. političari neće ispuniti niti jedan od 14 uslova „jer se stvarne promjene u bh. društvu, koje bi mogle stvoriti evropsko društvo od BiH, ne uklapaju u njihove interese“. Također, analitičar Žarko Papić upozorava da u

20 Danas izvještaj o napretku BiH na putu ka Evropskoj uniji. On 29.5.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/eu-integracije/danas-izvjestaj-o-napretku-bih-na-putu-ka-evropskoj-uniji/190529011>

21 Radni dokument Komisije. Analitički izvještaj u prilog dokumentu SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU, Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, COM(2019) 261 finalna verzija.

22 Johannes Hahn: Bosna i Hercegovina mora bez odgađanja sprovesti reforme. On 29.5.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/johannes-hahn-bosna-i-hercegovina-mora-bez-odgadjanja-sprovesti-reforme/190529059>

23 BiH ni po čemu nije spremna da postane članica Evropske unije. 25.6.2019. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/eu-integracije/bih-ni-po-cemu-nije-spremna-da-postane-clanica-evropske-uni-je/190625086>

24 Intervju sa g. Edinom Dilberovićem, direktorom DEI-a BiH. U *pristupu integracijama ima neodgovornih*, Oslobođenje, 5.6.2019. str.7

25 *Bosna i Hercegovina mora uraditi domaći zadatak*. Oslobođenje, 8.6.2019. str. 2-3.

26 *O BiH krajem godine*. Oslobođenje, 19.6.2019. str.3

27 Intervju sa g. Miroslavom Lajčakom, *Imamo formulu za deblokadu vlasti*, Oslobođenje, 21.6.2019. str.2

28 Hajrudin Somun. *Prerano radovanje Evrope*. Oslobođenje, 31.5.2019.

budućem formiranju vlasti treba biti pažljiv i izbjegavati situaciju u kojoj se „interni politički sukob i obračun unutar RS-a iz 2014. prenosi na konflikt između institucija RS-a i institucija BiH.“²⁹ Nakon što su predložena imena za najviše pozicije u EU, neki od bivših diplomata i analitičara izrazili su nadu da je to kraj birokratskog upravljanja iz Brisela i dobar signal iz EU.³⁰ Bivši direktor Direkcije za evropske integracije BiH i diplomata, a trenutno predsjednik Panevropske unije BiH, g. Osman Topčagić, rekao je da neslaganja u EU ne treba koristiti u BiH kako bi se izbjegla naša domaća zadaća. Dodao je i sljedeće:

“Bit će veoma važno vidjeti šta će se desiti s prijedlogom da Sjeverna Makedonija i Albanija otvore pregovore, a to ćemo znati u oktobru. Ali, ako EU zanemari ovaj region, izgubit će vlastiti kredibilitet i poziciju ne samo ovdje nego i u cijelom svijetu. Ako Unija nije u stanju da ostvari razvoj u vlastitom dvorištu, šta se onda može očekivati da uradi na svjetskoj sceni.”³¹

Veoma raznolike poruke stigle su od bh. vlasti. Član Predsjedništva BiH, Željko Komšić, rekao je da je „objavlivanjem Mišljenja Evropske komisije politika u BiH suočena s totalnim porazom“³², dok je premijer Zvizdić pozdravio Mišljenje rekavši da je “to jasan znak evropske perspektive BiH.”³³ Ministar vanjske trgovine, Mirko Šarović, priznaje da “postoje pitanja koja smo uspješno elaborirali i odgovorili na njih u ovom reformskom procesu, a i ona gdje smo u ozbiljnom zaostatku.”³⁴ Ministar vanjskih poslova, Igor Crnadak, izjavio je da su “takvo Mišljenje i preporuke za BiH bili očekivani.”³⁵ Osim korištenja Mišljenja u svrhu spinovanja kako bi se predstavio uspjeh vlasti, ili korištenja dijelova Mišljenja za međusobne napade političara u svrhu dnevne politike, nije bilo nikakvih značajnih ili detaljnih komentara na Mišljenje od strane političkih stranaka u BiH.

Mišljenje Komisije o BiH je uslovljeno mnogim zahtjevima, ali nijedan od njih nije nov i neočekivan mnogim informisanim analitičarima i političarima u posljednjih 20 godina. Njima se, prije svega, navode sve neefikasnosti, iracionalna

politička i institucionalna rješenja, sistematski problemi u određenom broju oblasti koje bi svaka ozbiljna i normalna država, koja stremi ka članstvu u EU, riješila prije 10 godina. To je realističan izvještaj koji predstavlja situaciju onakvom kakva ona jeste. Po prvi put, sve je stavljeno na papir. Sve na šta su ukazivale stotine analiza, strategija, izvještaja o monitoringu i dokumenata o stavovima o BiH u posljednje dvije decenije, u pokušaju da probude lokalne političke elite. Međutim, ‘politički spin’ u medijima u BiH je bio da je BiH dobila pozitivan izvještaj, koji je dobro zaslužen i da je BiH skoro kandidat za članstvo u EU.³⁶ Političkim analitičarima je bilo potrebno nekoliko dana da demistifikuju dokument i poruke i da prezentuju stvarnu sliku.³⁷ Nakon toga, mediji su napisali da je Mišljenje podsjetnik naše sumorne stvarnosti; da je EU oborila BiH sa 10 jedinica; BiH je još daleko od briselskih vrata; da je Mišljenje uslovljeno ispunjavanjem uvjeta i da nema preporuke za kandidatski status.³⁸

Bivša njemačka ambasadorica u BiH, Christiane Hohmann, je poslala jasnu poruku: „Samo puka obećanja nisu dovoljna za članstvo u EU. Izabrani političari moraju formirati vlast, a pravosuđe riješiti slučajeve korupcije i finansijskog kriminala.“³⁹

Na Samitu u Poznanju, koji je organizovan kao dio Berlinškog procesa, Bosna i Hercegovina je dobila odobrenje za grant od 96,8 miliona evra u okviru Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF – engl. *Western Balkan Investment Framework*) za projekte transportne infrastrukture koji će iznositi ukupno 433.39 miliona evra. Njemačka kancelarka Angela Merkel je tom prilikom dala obećavajuću izjavu: „Nećemo odustati od proširenja EU“.⁴⁰ Objasnila je da je

29 *Mogu li bh. vlasti uraditi zadaću?* Oslobođenje, 31.5.2019.

30 *EU će odluke provoditi bez straha.* Oslobođenje, 4.7.2019. str. 2

31 *Podjele u EU ne smiju biti izgovor da ne radimo zadaću.* 7.7.2019. Dostupno na: <https://avaz.ba/bih/eu-bih/500315/podjele-u-eu-ne-smiju-biti-izgovor-da-ne-radimo-zadacu>

32 Komšić: Objavlivanjem mišljenja Evropske komisije politika doživela kompletan poraz. 30.5.2019. Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/komisc-objavlivanjem-misljenja-evropske-komisije-politika-dozivela-kompletan-poraz/hf0rdkd>

33 Zvizdić pozdravio Mišljenje o BiH. 29.5.2019. <https://www.dnevni-list.ba/zvizdic-pozdravio-misljene-o-bih/>

34 Šarović: Postoje pitanja na koja smo uspješno odgovorili, ali i ona gdje smo u ozbiljnom zaostatku. 29.5.2019. Dostupno na: <https://avaz.ba/bih/eu-bih/489819/sarovic-postoje-pitanja-na-koja-smo-uspjesno-odgovorili-ali-i-ona-gdje-smo-u-ozbiljnom-zaostatku>

35 Crnadak: Mišljenje i preporuke Evropske komisije za BiH su očekivani. 31.5.2019. Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/crnadak-misljenje-i-preporuke-evropske-komisije-za-bih-su-ocekivani/7x1f955>

36 *Mišljenje EK pozitivno uz uslove; BiH je dobila pozitivan stav iz Bruxellesa; Potvrđena je evropska perspektiva BiH; Čeka nas trnovit put provođenja reformi.* Oslobođenje, 30.5.2019. str.1-3; also *Rukovodstvu NS RS uručeno pozitivno mišljenje EK.* Dostupno na: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Rukovodstvu-Narodniskupstine-RS-uruceno-pozitivno-misljenje-Evropske-komisije/540934>; *Rukovodstvu Parlamenta uručeno pozitivno mišljenje Evropske komisije.* 29.5.2019. Dostupno na: <https://www.glassrpske.com/lat/drustvo/vijesti/Rukovodstvu-Parlamenta-uruceno-pozitivno-misljenje-Evropske-komisije/285275>

37 Analiziraj.Ba. Media Watchdog. BHT1 IFTV: Pozitivno mišljenje Evropske komisije i druge bajke. 4.6.2019. Dostupno na: <https://analiziraj.ba/2019/06/04/bht1-i-ftv-pozitivno-misljenje-evropske-komisije-i-druge-bajke/>

38 EU / Mišljenje Evropske komisije o BiH podsjetnik je na našu sumornu stvarnost. 30.5.2019. Dostupno na: <https://www.radiosarajevo.ba/vijesti/euphoria/misljenje-evropske-komisije-o-bih-kao-podsjetnik-na-sumornu-stvarnost/338780>; EU oborila BiH sa deset jedinica. 22.6.2019. Dostupno na: https://www.glassrpske.com/lat/novosti/vijesti_dana/EU-oborila-BiH-sa-deset-jedinica/286849; BiH još daleko od briselskih vrata. at https://www.glassrpske.com/lat/novosti/vijesti_dana/bih-jos-daleko-od-briselskih-vrata/285312; Pozitivno mišljenje EK nije dovoljno: Ovo su uvjeti koje BiH mora ispuniti at <https://avaz.ba/bih/eu-bih/489731/pozitivno-misljenje-ek-nije-dovoljno-ovo-su-uvjeti-koje-bih-mora-ispuniti>; Komisija objavila mišljenje o BiH bez preporuke za kandidatski status. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/.../komisija-objavila-misljenje-o-bih-bez-pr...>

39 Intervju sa Nj.E. Christiane Hohmann, ambasadoricom Njemačke u BiH. *Puka obećanja nisu dovoljna za ulazak u EU.* Oslobođenje, 8.7.2019. str. 2-3

40 *Nećemo odustati od proširenja EU.* Oslobođenje, 6.7.2019.

francuski predsjednik Emmanuel Macron u pravu kada kaže se upravljanje blokom (EU) treba pojednostaviti. Međutim, mišljenje kancelarke Merkel je da je proces proširenja zemalja Balkana, koje žele da postanu članice, dovoljno dug i da ta dva cilja ne trebaju nužno biti kontradiktorna. „Dijelim mišljenje francuskog predsjednika Emmanuela Macrona da se moraju poboljšati radni mehanizmi u EU, ali to ne znači da treba zaustaviti pregovore o budućem pristupanju u članstvo.“ Izjavila je Merkel. Takođe, Federica Mogherini, visoka predstavica EU za vanjsku i sigurnosnu politiku je naglasila:

„Naša saradnja sa Zapadnim Balkanom je prioritet. Svih šest partnera iz Zapadnog Balkana su danas bliže Evropskoj uniji nego što su bili kada smo počeli naš mandat, skoro prije pet godina. Evropska perspektiva ostaje pokretačka snaga za promjene u regionu. Regionalna saradnja, dobrosusjedski odnosi i pomirenje su od ključne važnosti kako bi EU podržala integraciju Zapadnog Balkana u EU.“⁴¹

Johannes Hahn, komesar EU za politiku susjedstva i proširenje je izjavio da će „programi EU donijeti stvarne koristi ljudima na Zapadnom Balkanu i predstavljaće još jedan temelj u našim, čak i bližim, odnosima sa tim regionom.“⁴² Ministar spoljnih poslova UK, Alan Duncan, je izjavio: „Vjerujem u budućnost ovog Samita, ali još više vjerujem u budućnost Balkana.“⁴³

Takođe, premijer Mađarske, Victor Orban, tokom posjete Predsjedavajućeg Predsjedništva g. Milorada Dodika Budimpešti, kao i ministar spoljnih poslova Češke, Tomaš Petriček, tokom njegove posjete Sarajevu, su dali podršku procesu integracija BiH u Evropsku uniju.

Za Bosnu i Hercegovinu je važna vijest stigla sredinom jula. Komesar Johannes Hahn je ponovo predložen da nastavi projekat proširenja EU. Predsjednik Austrije, Alexander Van der Bellen, je izrazio nadu da Hahn može da radi sa Von Der Layen „na poboljšanju našeg evropskog projekta“⁴⁴. U isto vrijeme, Von der Leyen je iznijela stav o isključivo internim evropskim pitanjima. Izjavila je: „U zemljama Centralne i Istočne Evrope, mnogi imaju osjećaj da nisu u potpunosti prihvaćeni“⁴⁵. Von der Leyen je takođe naglasila da bi različiti nivoi integracije unutar Evrope samo doprineli novim podjelama unutar EU.⁴⁶

Procjena poruka iz EU nakon evropskih izbora ukazuje da neće doći do značajne promjene koju BiH može očekivati

ili joj se nadati. Vlasti u BiH imaju da urade zadaću iz Mišljenja i Analitičkog izvještaja. Jasno je navedeno da je sada BiH na potezu. Vrata su otvorena, ali uz određene uvjete koji se moraju ispuniti. Do tada, EU će se baviti svojim internim problemima i pokušati da se učvrsti jer je 'tim ubijedenih Evropljana' izabran da upravo to uradi, a isto tako je i nastavak mandata Hahna predložen da bi se nastavilo sa postojećom politikom proširenja, ali možda sa još manje političke uključenosti u interne sporove unutar BiH. Nažalost, procjena razumijevanja koju BiH ima o samom ovom procesu takođe pokazuje status quo.

CRNA GORA

Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović, je izrazio svoju nadu da će 'EU, konstituisanjem novih evropskih institucija, nastaviti potrebnu pažnju i nastaviti proces proširenja integracije zemalja Zapadnog Balkana u EU'.⁴⁷

Takođe, na 2BS Forumu u Budvi, Đukanović je jasno objasnio svoj stav: „Države regiona moraju da se vrate svojoj evropskoj kući, usvajanjem evropskog sistema vrijednosti. Ako EU balkansko pitanje ne prepozna, onda će prostor za strateške, političke manipulacije prepoznati drugi.“⁴⁸

Konferencija Zapadnog Balkana i EU: demokratska konsolidacija putem ispunjenja političkih kriterijuma, održana u Skupštini Crne Gore, okupila je zastupnike iz cijelog regiona. Zaključak Konferencije je bio da: „Stabilnost Zapadnog Balkana zavisi od spoljnih faktora, najviše od EU. Kada bi Unija prihvatila sve zemlje iz regiona u svoje članstvo, mnogi problemi bi bili riješeni.“⁴⁹

U isto vrijeme, anketa o javnom mnijenju koju je radio Centar za demokratsku tranziciju (CEDEM) je pokazala da se povjerenje građana Crne Gore u EU smanjilo za više od 5% u poređenju sa prethodnom godinom.⁵⁰ Bez obzira na to, Crna Gora se nadala da će je, sa svojom politikom „dobrog đaka“ i svojih 650,000 građana, EU lako progutati, te je zbog toga očekivala sljedeći korak naprijed. Sada je to upitno zbog širih regionalnih pitanja i internih prioriteta EU.

SJEVERNA MAKEDONIJA

Prije sastanka Ministarskog vijeća u Luksemburgu, 18. juna, Sjeverna Makedonija se nadala da će dobiti zeleno svjetlo za otvaranje pregovora za članstvo i da će to biti potvrđeno na nivou Evropskog vijeća par dana poslije. Međutim, ni poljska inicijativa sa ostalih 13 država članica niti javna podrška Donalda Tuska, predsjednika Evropskog vijeća, nije pomogla. Francuska, Njemačka i Nizozemska

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Hahn ponovo nominiran za evropskog komesara za proširenje. Oslobođenje, 20.7.2019.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Različiti stepeni integracije nose podjele EU. Oslobođenje, 21.7.2019.

⁴⁷ Nastaviti širenje EU. Oslobođenje 5.7.2019. str. 15

⁴⁸ EU nije potpuna bez Zapadnog Balkana. Oslobođenje, 2.6.2019. str.9.

⁴⁹ Prijem u EU rješava mnoge probleme. Oslobođenje, 31.5.2019. str. 15

⁵⁰ Sve manje vjeruju EU. Oslobođenje, 19.7.2019.

su se protivile brznoj odluci. To je desilo uprkos istorijskom dogovoru sa Grčkom po pitanju imena.⁵¹

Premijer Sjeverne Makedonije, Zoran Zaev, je izrazio svoja očekivanja da će EU održati svoje obećanje i dati jasnu podršku za početak pregovora za članstvo Sjevernoj Makedoniji. Po njegovom mišljenju, reforme u EU mogu da idu uporedo sa procesom pristupanja zemalja Zapadnog Balkana. Svoje je mišljenje objasnio ovako:

“Takva odluka će potvrditi kredibilnost EU u regionu, a to će biti poruka za države kandidate da nastave sa reformama u cilju standarda EU, kao i podsticaj za politike koje će donijeti napredak, demokratiju i stabilnost u regionu.”

Zaključio je da će opredjeljenost za proširenje potvrditi da je region od strateškog interesa za EU.⁵² Zaev lično, njegova partija SDSM kao i vladajuća koalicija, stavljaju sav svoj kredibilitet na tu jednu kartu. Pobijedili su na izborima na nenacionalističkoj platformi, stabilizovali političku situaciju u zemlji, napravili politički dogovor sa albanskom manjinom, uveli albanski jezik kao drugi zvaničan jezik, promijenili ime države, izmijenili Ustav, promijenili imena javnih mjesta koja su nosila imena po drevnim herojima, proveli predsjedničke izbore i na kraju ih dobili. Sve ovo su bili herojski potezi, kojima se vođstvo Sjeverne Makedonije pokazalo spremno da žrtvuje svoju sopstvenu političku budućnost, ali da uradi sve što je zahtjevano kao potrebno od strane EU. No, ipak su ostali pred vratima zbog veoma pogrešnog rezonovanja Evropskog vijeća. Ako postoji jedna država iz Zapadnog Balkana, koja je zaslužila da bar dobije otvaranje pregovora sa EU, to je Sjeverna Makedonija. Posljedice takve odluke EU će se tek vidjeti ne samo u Sjevernoj Makedoniji, već i u regionu.

ALBANIJA

Albanija se takođe nadala zelenom svjetlu. Međutim, zbog visokih tenzija, određeni broj država članica je pokrenuo pitanja koja se odnose na korupciju, pranje novca i demokratsko okruženje. Organizacija Transparency International je navela Albaniju kao najkorumpiraniju državu u Evropi, iako je članica NATO-a.⁵³

Inicijativa za stvaranje zajedničke vanjske politike i koordinacije vanjskih aktivnosti između Albanije i Kosova nije dobrodošla u EU, dok se pokušava naći rješenje za dijalog između Srbije i Kosova. Situacija za vrijeme izborne kampanje za lokalne izbore, koji su održani 30. Juna, nije pomogla Albaniji. Mnoštvo protesta opozicije, odluka da se bojkotuju izbori od strane glavne opozicione partije, uredba o poništavanju junskih izbora i njihova odgoda za

oktobar, koju je potpisao predsjednik Albanije, Ilir Meta, tri sedmice prije izbora, su imali za rezultat izlaznost na izbore od 21.6%, posebno jer Uredbu Predsjednika nije proveo premijer Edi Rama, već je ona odbačena u Parlamentu gdje Rama drži ključnu većinu.⁵⁴

Takav razvoj situacije je stvorio negativnu percepciju o Albaniji u EU u ključnom momentu. Podrivanje demokratskog kapaciteta institucija Albanije u korist lokalnih političkih nesuglasica ovaj put je skupo koštalo Albaniju.

SRBIJA

Srbija je dosad otvorila 16 od 35 poglavlja. Međutim, pitanje Kosova i dalje ostaje ključna prepreka za dalji razvoj odnosa sa EU. Zbog toga, jedan broj analitičara postavlja pitanje da li dijalog između EU i Srbije čine pregovori ili cjenkanje.⁵⁵ Srbija je otvorila novo poglavlje br. 9, početkom jula, a dobila je i grant pred-pristupne pomoći od 179 miliona evra (62 miliona za zaštitu životne sredine, 40 miliona za preduzetništvo i inovacije i 20 miliona za socijalno zbrinjavanje).⁵⁶

Još jedna politička podrška Srbiji došla je u vidu zvanične posjete francuskog predsjednika Macrona Beogradu, čime je morao kompenzirati svoj stav da ne bi trebalo da bude daljeg proširenja dok se EU ne reformiše, i da istovremeno najavi vraćanje francuske investicione agencije u Srbiju.⁵⁷ Tokom njegove posjete, Macron je rekao da ‘nema datuma za Srbiju, ali da paralelno sa reformama koje Srbija treba da implementira, EU mora se reformiše kako bi bila spremna da prihvati Srbiju. Njegovo mišljenje o dijalogu sa Kosovom je da EU „nosi odgovornost za davanje podrške iznalaženju rješenja i održanju stabilnost u regionu”.⁵⁸ Neki analitičari iz Srbije su saželi Macronovu poruku ovako – zaboravite na 2025. godinu, kao datum za pristupanje EU, pronađite kompromis sa Prištinom, nemojte zanemarivati reforme, zaboravite na sukobe sa susjedima, i računajte na podršku Francuske. On je dalje objasnio da „ko god vjeruje u Evropu, ne može da prihvati fatalnost sukoba koji će u Evropi trajati neograničeno, kao ni ideju da neke snage izvan Evrope trebaju da upravljaju tim sukobima. Štaviše, naše angažovanje je znak evropskog suvereniteta.”⁵⁹

Percepcija o EU nakon izbora i nominacija novih imena za najviše pozicije u EU je bila prilično optimistična. To je bilo viđeno kao kraj birokratizovane vlasti u EU u Briselu⁶⁰ uz očekivanje obećavajućih novih lidera za novu Evropu.

⁵¹ *Sjeverna Makedonija na dobrom putu*. Oslobođenje, 16.6.2019. str. 9

⁵² *Očekuju da EU održi obećanje za pregovore*. Oslobođenje, 7.7.2019. str. 8

⁵³ *Sjeverna Makedonija na dobrom putu*. Oslobođenje, 16.6.2019. str. 9

⁵⁴ *Rama: Niko ne može da se poigrava sa narodom*. Oslobođenje, 1.7.2019. str. 9

⁵⁵ EU i Srbija: Pregovori ili cjenkanje. Oslobođenje, 11.6.2019.

⁵⁶ *Srbija otvara jedno ali zlata vrijedno poglavlje*. Oslobođenje, 30.6.2019. str. 9

⁵⁷ Macron u Beograd, Francuska na Balkan. Oslobođenje, 12.7.2019. str. 14

⁵⁸ Povratak Francuske na Balkan. Oslobođenje, 16.7.2019. str. 11

⁵⁹ Srbija treba zaboraviti na 2025. kao datum za EU. Oslobođenje, 17.7.2019. str. 11

⁶⁰ Boško Jakšić. *Novi lideri za novu Evropu. Može li to EU?* Oslobođenje, 21.6.2019. str.12

Srpski predsjednik Vučić je sumirao srednjeročne šanse Srbije izjavom da je „klima za proširenje jako teška, napredak ne zavisi samo od nas“, a takođe je i primjetio da izgleda kako u EU „ekonomski napredak Srbije nisu dobro pratili i nisu primetili koliko je napretka postignuto.“⁶¹

KOSOVO

Ministrica za evropske integracije, Dhuratha Hoxha, komentarišući Izveštaj Komisije o napretku Kosova, izjavila je da „Izveštaj potvrđuje da je Vlada Kosova pokazala opredjeljenost za provođenje nekih od ključnih prioriteta evropskih reformi, a posebno zakonodavnih reformi u oblastima kao što su vladavina prava i javne usluge.“⁶²

Takođe, tokom 2BS Foruma u Budvi, Hashim Thaci je iznio svoje mišljenje da „nikada nismo imali bolju mogućnost da sada zatvorimo sva otvorena pitanja. EU bi, zbog toga, trebala biti spremnija da nas brže prihvati. EU nikada neće biti kompletna bez zemalja Zapadnog Balkana.“⁶³ Kasnije je izrazio svoje razočarenje zaključcima Vijeća: „Niti smo mi krivi za interne probleme EU, niti mi predstavljamo rizik za EU. Prema tome, ne možemo mi biti kvalifikovani kao odgovorni za smanjenje uloge EU u regionu i za kontinuirani neuspjeh na Kosovu.“⁶⁴

No u pozadini svega stoji da je stvorena strateška, geopolitička borba u vezi sa prijedlogom razmjene teritorija između Srbije i Kosova, koju Thaci podržava dok je premijer Haradinaj ne podržava. Na konferenciji „Globalni akteri na Zapadnom Balkanu“, koja je održana u Beogradu, zaključeno je da rješenje ne može biti ni pomjeranje granica, a ni zamrznuti konflikt. Na kraju, izgleda da niko, ustvari, ne vidi rješenje, koje ne bi podrivalo mir i stabilnost ovog regiona.⁶⁵

Kosovo se nadalje olakšanoj slobodi kretanja ljudi, u čemu, ako ćemo iskreno, oni imaju najveći problem. Posebno je iracionalan postojeći težak vizni režim sa BiH. Bez obzira na to, bilo je teško očekivati bilo šta od EU u situaciji u kojoj se vrši podriivanje CEFTA sporazuma uvođenjem poreza na robu i daljim otežavanjem evropskih pokušaja da omogući dalji dijalog sa Srbijom, dok se u isto vrijeme radi na stvaranju zajedničke spoljne politike sa Albanijom. Da i ne pominjemo kreiranje diplomatskog skandala sa predsjednikom Macronom, jednim od najuticajnijih članova Evropskog vijeća, koji je i inače veoma skeptičan po pitanju proširenja.

⁶¹ VUČIĆ O IZVEŠTAJU EK: Klima za proširenje EU je jako teška, napredak ne zavisi samo od nas. 10.6.2019. Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-o-izvestaju-ek-klima-za-prosirenje-eu-je-jako-teska-napredak-ne-zavisi-samo-od-hc5r1yk>

⁶² Rad za dobro građana. Oslobođenje, 31.5.2019. str. 15

⁶³ EU nije potpuna bez Zapadnog Balkana. Oslobođenje, 2.6.2019. str. 9

⁶⁴ Thaci razočaran. Oslobođenje, 20.6.2019.

⁶⁵ Opasna razmjena teritorija. Oslobođenje, 18.6.2019.

Dakle, nemojte ubiti glasnika. Ono što EU govori jeste da zemlje Zapadnog Balkana trebaju da ispunje kopenhagenske kriterijume, jer nijedna od tih zemalja ih danas ne ispunjava. Kandidati za pristupanje moraju dati najveći prioritet u pregovorima vladavini prava, pravdi i osnovnim pravima kako bi ispunili sve uslove za članstvo i osnažili demokracije Zapadnog Balkana. Da bi se to postiglo, potrebno je uraditi sveobuhvatne i ubjedljive reforme, prije svega u domenu vladavine prava, konkurentnosti i regionalne saradnje i pomirenja. To je ključni uslov, jer se nestabilnost ne može uvesti u EU. Zbog toga, ovaj region mora da radi na regionalnoj saradnji i pomirenju, poboljšavajući standard života na Zapadnom Balkanu i izbjegavajući provokacije, uključujući i opozivanje unutar CEFTA-e. Sa svoje strane, EU je opredjeljena da podrži ovaj plan, ali političke elite u regionu trebaju da preduzmu dalje korake. Reforme se moraju provesti na svim nivoima i to bez bilo kakve odgode. Stranačka politika i nedostatak volje za pravljenje kompromisa ni bi trebalo da blokiraju legitimne aspiracije ljudi, jer sama obećanja nisu dovoljna za članstvo u EU. Međunarodna zajednica vas neće tjerati na nešto što vaši izabrani predstavnici i ministri trebaju da rade. Dok god se ne stvori takvo društveno i političko okruženje u regionu, EU će raditi na svom unutrašnjem reformisanju, kako bi bila spremna da vas prihvati. EU neće odustati od proširenja i naša saradnja sa Zapadnim Balkanom je prioritet zato što će programi EU donijeti stvarne koristi građanima Zapadnog Balkana.

Ono što EU može da čuje od regiona jeste da je proces integracija u EU jedna 'pokretna meta' pod birokratskim upravljanjem iz Brisela, koje bi se trebalo završiti. Region očekuju teške reforme, ali EU treba da drži potrebnu pažnju i da nastavi proces proširenja integracijom zemalja Zapadnog Balkana u EU. Države regiona se moraju vratiti u svoju evropsku kuću, usvajanjem evropskog sistema vrijednosti. Ako EU balkansko pitanje ne prepozna, onda će prostor za strateške, političke manipulacije prepoznati drugi. Stabilnost Zapadnog Balkana zavisi od spoljašnjih faktora, najviše od EU. Kada bi Unija prihvatila sve države iz regiona u svoje članstvo, mnogi problemi bi bili riješeni. Kredibilitet EU u regionu bi se trebao ponovo potvrditi i to će biti poruka za države kandidate da nastave sa reformama sa ciljem dostizanja standarda EU, kao i ohrabrenje za politike koje će donijeti napredak, demokratiju i stabilnost u regionu. Nikada nismo imali bolju priliku da zatvorimo sva otvorena pitanja, kao što to imamo sada, ali je klima za proširenje jako teška, napredak ne zavisi samo od nas. EU bi, zbog toga, trebala biti spremnija da brže prihvati Zapadni Balkan, zato što EU nikada neće biti potpuna bez zemalja Zapadnog Balkana. Niti smo mi krivi za unutrašnje probleme EU, niti mi predstavljamo rizik za EU. Srbija pita da li dijalog između EU i Srbije čine pregovori ili cjenkanje. Vlada Kosova vjeruje da je pokazala svoju posvećenost provođenju nekih glavnih prioriteta iz domena evropskih reformi, ali odbija da se kvalifikuje kao odgovorna za smanjenje uloge EU u regionu i na Kosovu zbog stalnog nedostatka uspjeha EU. Političke elite u Bosni i Hercegovini

vjeruju da je Mišljenje Evropske komisije o BiH pozitivno, uz neke manje uslove, i da je BiH dobila pozitivno mišljenje Brisela o svojoj aplikaciji za članstvo. Time je evropska perspektiva BiH još jednom potvrđena.

Nakon procjene poruka razmijenjenih između EU i Zapadnog Balkana u proteklih nekoliko mjeseci, izgleda kao da je došlo do velikog šuma u kanalu komunikacije. Nažalost, ostaje gorak ukus, posebno zbog toga što će nedostatak odluke EU da otvori pregovore sa Sjevernom Makedonijom vjerovatno biti izgovor za sve druge da nastave da izbjegavaju ono što je potrebno da se uradi u reformskim procesima. Da je odluka o Sjevernoj Makedoniji bila drugačija, možda bi se poruka EU mogla tumačiti na drugačiji način u ostatku regiona.

4

VELIKA OČEKIVANJA U ODNOSU NA VELIKE NADE

U trenutku pisanja ove analize, deset mjeseci nakon izbora, Parlament BiH je uspostavljen, ali je parlamentarna većina na nivou BiH nepoznata. Vijeće ministara BiH nije izabrano. Vlada Federacije BiH je u tehničkom mandatu od izbora, dok Parlament FBiH još uvijek nije u potpunosti uspostavljen. Politički lideri SNSD-a, SDA i HDZ-a su potpisali 5. avgusta Sporazum o principima formiranja parlamentarne većine u BiH, čije je trajanje ograničeno na 30 dana. Međutim, javio se spor oko usvajanja Godišnjeg nacionalnog plana (ANP) za MAP/NATO na nivou Predsjedništva BiH. Zbog toga su 20. avgusta otkazane dvije sjednice Predsjedništva BiH, jedna za usvajanje ANP-a i druga za imenovanje Predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH. Novi Predsjednik i dva potpredsjednika Federacije nisu izabrani u entitetskom Parlamentu Federacije BiH. Najmanje tri moguće koalicije su najavljene, raspale se ili negdje više u vazduhu. Narodna skupština RS i Vlada RS su u potpunosti konstituisani i funkcionišu zbog centralizovanog Ustava entiteta i prilično jasnih izbornih rezultata sa dugoročnim koalicionim partnerima, ali takođe i sa nekim novima koji su se pridružili. Vlade su formirane u kantonima: Sarajevu, Goraždu, Zeničko-Dobojskom, Srednjobosanskom, Posavini, Zapadno-Hercegovačkom i Unsko-Sanskom. Vlada Tuzlanskog kantona je imenovana tek nedavno, dok su Hercegovačko-Neretvanski kanton i Kanton 10 – Livno još uvijek u procesu konstituisanja vlasti.

Nažalost, nema znakova sinergijskog kapaciteta ovih različitih nivoa za preuzimanja vodstva u procesu evropskih integracija, niti posvećenosti za ulaganje energije i političke sposobnosti u tom procesu. Takođe, a i na veliku žalost, ne može se vidjeti ni volja da se promijeni politički narativ prema pragmatičnijim pitanjima u političkom diskursu u Bosni i Hercegovini.

Jedino je Direkcija za evropske integracije BiH (DEI) identifikovala Mišljenje Komisije i Analitički izvještaj kao mapu puta za politiku i institucije BiH jer će Evropsko Vijeće biti fokusirano na prioritete navedene u Mišljenju za procjenu budućih odluka o BiH. Stoga je DEI najavila izradu nacrtu Akcionog plana u kome će definisati mjere za rješavanje 115 uslova iz Analitičkog izvještaja. Ovo je bila jedina konkretna ideja u vezi sa uslovima EU. Prema zvaničnim informacijama koje je DEI dostavila Vijeću ministara i Parlamentarnoj skupštini BiH, kako je to prezentovano u medijima,

BiH se nalazi u totalnom zastoju po pitanju uslova EU od septembra 2018. godine.⁶⁶

Najlakše pitanje za odgovoriti je – šta se očekuje od BiH u Briselu? Mišljenje⁶⁷ Komisije je jasno definisalo 14 prioriteta čije rješavanje EU očekuje od BiH u narednom periodu:

„Bosna i Hercegovina će morati temeljito poboljšati svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi se osiguralo ispunjavanje sljedećih ključnih prioriteta:

DEMOKRATIJA / FUNKCIONISANJE

1. Osigurati da se izbori provode u skladu s evropskim standardima tako što će provesti relevantne preporuke OSCE-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije, osigurati transparentnost finansiranja političkih stranaka i održati lokalne izbore u Mostaru,
2. Osigurati vidljive rezultate kada je u pitanju funkcionisanje mehanizma koordinacije o pitanjima koja se odnose na EU na svim nivoima, uključujući i pripremu i usvajanje nacionalnog programa za usvajanje *acquis-a*,
3. Osigurati pravilno funkcionisanje Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje,
4. Temeljno unaprijediti institucionalni okvir, uključujući i na ustavnom nivou, kako bi se:
 - a) osigurala pravna sigurnost u smislu podjele nadležnosti između nivoa vlasti;
 - b) uvela klauzula o zamjeni kako bi se državi nakon pristupanja omogućilo privremeno ostvarivanje nadležnosti drugih nivoa vlasti radi sprečavanja i otklanjanja povreda prava EU;

⁶⁶ BiH se od septembra 2018 nalazi u totalnom zastoju u ispunjavanju uvjeta EU. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/bih-se-od-septembra-2018-nalazi-u-totalnom-zastoju-u-ispunjavanju-uvjeta-za-eu/190822020> Pristupljeno 23.8.2019.

⁶⁷ Mišljenje Komisije o Bosni i Hercegovini, str.14-16.

- c) garantovala nezavisnost pravosuđa, uključujući i njegovu samostalnu instituciju (VSTV);
 - d) reformisao Ustavni sud, uključujući i rješavanje pitanja međunarodnih sudija i osiguralo provođenje njegovih odluka;
 - e) garantovala pravna sigurnost, uključujući i putem uspostave pravosudnog tijela kojem bi bilo povjerenno da osigura dosljedno tumačenje prava u cijeloj Bosni i Hercegovini;
 - f) osigurala jednakost i nediskriminacija građana, posebno postupanje prema presudi Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci;
 - g) osiguralo da su svi organi uprave zaduženi za provedbu *acquis-a* zasnovani isključivo na profesionalizmu i da se ukloni pravo veta u procesu donošenja odluka, u skladu s *acquis-em*.
5. Poduzeti konkretne korake na unapređenju okruženja pogodnog za pomirenje kako bi se prevazišlo naslijeđe rata.

VLADAVINA PRAVA

- 6. Unaprijediti funkcionisanje pravosuđa kroz usvajanje novih zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću i sudovima BiH u skladu sa evropskim standardima.
- 7. Jačati prevenciju i borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, uključujući i protiv pranja novca i terorizma, prvenstveno putem:
 - a) usvajanja i provođenja propisa o sukobu interesa i zaštiti uzbunjivača;
 - b) osiguravanja djelotvornog funkcionisanja i koordinacije tijela za borbu protiv korupcije;
 - c) usklađivanja zakonodavstva i jačanje kapaciteta za javne nabavke;
 - d) osiguravanja efikasne saradnje između tijela za provođenje zakona i sa tužilaštvima;
 - e) demonstriranja napretka u ostvarivanju rezultata proaktivnih istraga, potvrđenih optužnica, kaznenih progona i pravosnažnih osuđujućih presuda u predmetima organiziranog kriminala i korupcije, uključujući i one na visokom nivou;
 - f) depolitizacije i restrukturiranja javnih preduzeća i osiguravanja transparentnosti procesa privatizacije.
- 8. Osigurati efikasnu koordinaciju upravljanja granicama i kapacitetima za upravljanje migracijama na svim nivoima i osigurati funkcinisanje sistema azila.

OSNOVNA PRAVA

- 9. Jačati zaštitu prava svih građana, posebno osiguravanjem provedbe zakona o nediskriminaciji i o rodnoj ravnopravnosti.
 - 10. Osigurati pravo na život i zabranu mučenja, posebno (a) ukidanjem upućivanja na smrtnu kaznu u Ustavu Republike Srpske i (b) imenovanjem nacionalnog mehanizma za prevenciju mučenja i nečovječnog postupanja.
 - 11. Osigurati poticajno okruženje za civilno društvo, posebno poštujući evropske standarde o slobodi udruživanja i slobodi okupljanja.
 - 12. Garantovati slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, posebno putem (a) osiguranja odgovarajućeg sudskog procesuiranja predmeta prijetnji i upotrebe nasilja nad novinarima i medijskim radnicima, i (b) osiguravanja finansijske održivosti sistema javnih RTV servisa.
 - 13. Unaprijediti zaštitu i inkluziju ranjivih grupa, posebno osoba sa invaliditetom, djece, LGBTI osoba, pripadnika romske zajednice, pritvorenika, migranata i tražilaca azila, kao i raseljenih lica i izbjeglica u cilju zatvaranja Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma.
14. Završiti neophodne korake u reformi javne uprave s ciljem unapređenja sveukupnog funkcionisanja javne uprave osiguravanjem profesionalne i depolitizirane državne službe i koordiniranim pristupom u kreiranju politika u cijeloj državi.”

Dok se gore navedeno ne bude sprovelo i riješilo, sredstva EU fondova⁶⁸ koja se koriste za infrastrukturne projekte, stambeno zbrinjavanje raseljenih lica, podršku sektoru pravde, poslovne *start-up* firme i građansko društvo biće utješna nagrada umjesto statusa kandidata. Od najave Mišljenja, nije urađena značajna analiza o traženim prioritetima niti je bilo izražene volje za rješavanje ovih 14 prioriteta. Član Predsjedništva BiH, Željko Komšić, uradio je analizu uslova br. 1 i br. 4 (f) i o tome je dao javnu izjavu.⁶⁹ Ostali politički lideri su se odnosili prilično uopšteno i tiho po pitanju konkretnih prioriteta i zahtjeva koje je potrebno

⁶⁸ Predviđeno je ukupno više od 180 miliona evra za 2019. i 2020: 96.8 miliona evra za autoput na koridoru Vc; 14.8 miliona evra za podršku izbjeglica i migranata; 3.5 miliona evra za tri projekta za borbu protiv organizovanog kriminala i borbu protiv korupcije; 900,000 evra za jačanje demokratije i ljudskih prava i druge projekte Tehničke pomoći koji se finansiraju iz EU. Dostupno na: https://europa.ba/?page_id=1090, pristupljeno 1.8.2019.

⁶⁹ Komšić komentarisao preporuke Evropske komisije: *Zaštita individualnih prava*. 29.5.2019. Dostupno na: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a347323/Komsic-komentariso-preporuke-Evropske-komisije-Zastita-individualnih-prava.html>

ispuniti. Dragan Čović, predsjednik HDZ BiH je izjavio da je više nego zadovoljan Mišljenjem Komisije.⁷⁰ Predsjednik SDA, Bakir Izetbegović, je izjavio da se preporuke iz Mišljenja Komisije trebaju provoditi postepeno.⁷¹ Član Predsjedništva BiH, Milorad Dodik, je izjavio da postoji nepotreban zastoj uprkos konsenzusu po pitanju integracije BiH u EU.⁷² Dakle, reakcije su očekivane, kao i sadržaj Mišljenja. Za ključne političke lidere u BiH, EU i Brisel su tako daleko. Za sada, njima su dobrodošla sredstva EU, dok će standardi EU možda, jednog dana, biti dobrodošli.

70 Dr. Čović: *Zadovoljan sam mišljenjem Europske komisije o kandidatskom statusu Bosne i Hercegovine*. 30.5.2019. Dostupno na: <https://www.politika24.net/2019/05/30/dr-covic-zadovoljan-sam-misljenjem-europske-komisije-o-kandidatskom-statusu-bosne-i-hercegovine/>

71 Izetbegović: *Implementirati postepeno preporuke iz mišljenja Evropske komisije*. 8.7.2019. Dostupno na: <https://avaz.ba/vijesti/bih/500554/izetbegovic-implementirati-postepeno-preporuke-iz-misljenja-evropske-komisije>

72 Dodik: *Želimo put ka EU, ali imamo zastoj*. 29.5.2019. Dostupno na: <http://mondo.ba/a876167/Info/BiH/Dodik-Sanse-za-BiH-propustene.html>

5

ZAVRŠNE PREPORUKE

Bosna i Hercegovina treba fundamentalno poboljšati svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi osigurala ispunjavanje 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Komisije. To treba biti jedina politička agenda svih političkih partija u narednoj deceniji.

Politički lideri trebaju da pažljivo pročitaju poruke iz Brisela i da ih uporede sa sopstvenima. Oni bi trebalo da ljudima počnu govoriti istinu, kao i da prestanu sa retorikom iz '90-ih.

EU treba da održi svoja obećanja prema onima koji su ispunili političke uslove pod budnim okom javnosti. Potrebna je aktivnost građanskog društva na prezentovanju istine o perspektivi evropskih integracija. Samo informisani ljudi mogu donositi informisane izbore za svoju budućnost.

O AUTORU

Davor Vuletić se aktivno bavi vanjskom politikom i europskim integracijama BiH od 2001. godine u praktičnom i akademskom obliku. Jedan je od osnivača i prvi direktor vanjsko političkog think-tanka „Vanjsko-politička inicijativa BH“. Kao ekspert za Europsko pravo radio je na projektima tehničke podrške u preuzimanju pravne stečevine EU u oblasti tržišne konkurencije i državnih pomoći. Postao je magistar nauka 2005. u oblasti Europskih studija pri Centru za interdisciplinarnu postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Bolonji. Trenutno radi na doktoratu iz Europskog prava.

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | Ured u Bosni i Hercegovini
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink

Tel.: +387 33 722 010

Fax: +387 33 613 505

E-mail: fes@fes.ba

www.fes.ba

Naslov originala: Nova dinamika evrope

DTP: Filip Andronik

Štampa: Amos Graf, Sarajevo

Tiraž: 150 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

327(4-67EU:497-15)

339.922(497-15:4-67EU)

VULETIĆ, Davor

Nova dinamika Evrope : čemu se BiH može nadati? / Davor Vuletić.

- Sarajevo :

Friedrich-Ebert-Stiftung, FES, 2019. - 17 str. ; 30 cm

Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-884-80-1

COBISS.BH-ID 28230918

Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba.

Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.